אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָן בְּפָנֶיהָם – לנהוג היתר בפני אותם שנהגו בהם איסור, ואיך הורית שיאכל זר את החלה בפני בני חוזאי שנהגו להפריש חלה מאורז. מתרצת הגמרא: **אָמַר** לוֹ רב יוסף לאביי, **וְלֹאו מִי אִיתְּמַר עָלָהּ** – וכי לא נאמר על ברייתא זו בגמרא **לְהלָן, אָמַר רַב חִסְדָּא, בְּכוּתָאֵי** – רק בכותים שנינו שאין להתיר בפניהם מנהג שנהגו לאסור, ובני חוזאי הרי אינם כותים, ולכן מותר להתיר בפניהם מה שנהגו לאסור.

חוזרת הגמרא ומקשה: **כּוּתָאֵי מַאי טַעֲמָא** – וכי מה הטעם שאסור להתיר לכותים מה שנהגו בו איסור, **מִשּׁוּם דְּמַסְרְכִי מִילְתָא** – אם נתיר בפניהם ימשכו אחר דרכם להקל, ויבואו לזלזל גם בדבר שאסור מעיקר הדין, **הָנָךְ אֵינְשֵׁי נַמֵּי** – אותם אנשים, בני חוזאי, כיון שאינם תלמידי חכמים גם יש לחשוש **דְּמַסְרְכִי מִילְתָא** – יבואו להקל בעוד עניינים, וימנעו מלהפריש חלה אף מעיסה של חמשת מיני דגן החייבת בחלה מעיקר הדין, ואם כן חוזרת הקושיא איך התיר רב יוסף לזר לאכול את החלה מן האורז בפני בני חוזאי.

הגמרא מסיקה ומביאה כלל אחר איך לנהוג במקום שמפרישים חלה מן האורז: **אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי, חָזִינַן** – רואים, **אִי רוּבָּן** של בני חוזאי, מעיסת **אוֹרֶז אָכְלִי**, ולא אוכלים מעיסת דגן, **לֹא נָיְכְלָה זָר בְּאַפַּיְיהוּ** – לא יאכל זר בפניהם את החלה שהפרישו מאורז, **דְּיִלְמָא מְשַׁתָּכְחָא** – שמא תשתכח ותתבטל **תּוֹרַת** הפרשת **חַלָּה מִינַּיְיהוּ**, שיאמרו שאין חובת הפרשת חלה גם מחמשת מיני דגן, **וְאִי רוּבָּן אָכְלִי** – ואם רובם אוכלים מעיסת דגן, **נָיְכְלָה זָר בְּאַפַּיְיהוּ** את החלה שהפרישו מעיסת אורז, ללמדם שבעיסת אורז לא נוהגת תורת הפרשת חלה כלל, שאם לא נתיר לזר לאוכלה, יש לחשוש **דְּיִלְמָא אָתֵי לְאַפְרוּשֵׁי מִן הַחִיּוּב** – שמא יטעו ויחשבו שעיסת אורז חייבת בהפרשת חלה, ויבואו להפריש מעיסת דגן החייבת בהפרשת חלה **עַל הַפְּטוּר** – על עיסת אורז הפטורה מהפרשת חלה, **וְמִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב** – וכן יש לחשוש שיבואו להפריש מעיסת אורז הפטורה מחלה על עיסת דגן החייבת בחלה, ובאופן זה האוכל מעיסת הדגן אוכל טבל, שהרי לא חל שם חלה על מה שהפריש מעיסת האורז, וממילא גם לא הותרה עיסת הדגן מאיסור טבל שבה.

הגמרא שבה לדון בברייתא ששנינו שאין לנהוג היתר בפני מי שנהגו איסור בדבר המותר: **גּוּפָא, דְּבָרִים הַמּוּתָּרִין וְאֲסוּרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר, אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָן בְּפָנֶיהָן.** מבארת הגמרא: **אָמַר רַב חִסְדָּא, בְּכוּתָאֵי עָסְקִינַן** – רק בכותים שנינו שאין להתיר בפניהם מנהג שנהגו, וזהו מהטעם שביארה הגמרא לעיל, שימשכו אחר דרכם להקל, ויבואו לזלזל גם בדבר שאסור מעיקר הדין.

הגמרא מקשה על דברי רב חסדא מברייתא: **וְכוּלֵּי עָלְמָא לֹא** – וכי בשאר בני אדם שאינם כותים מותר להתיר בפניהם דבר שנהגו בו איסור, **וְהָתַנְיָא, רוֹחֲצִין** – מותר לרחוץ בבית המרחץ **לִשְׁנֵי אַחִין בְּאֶחָד**, ואין לאוסרו משום פריצות שנאמר מתוך ששני אחים דרכם להיות מצויים יחד בבית אחד, ועכשיו בבית המרחץ רואים ערומים זה את זה, יבוא כל אחד ליתן את עינו באחיו למשכב זכור, **וְאֵין רוֹחֲצִין שְׁנֵי אַחִין בְּכֶבּוֹל** – ובמקום שנקרא כבול נוהגים ששני אחים לא רוחצים כאחד. **וּמַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁרָחֲצוּ שְׁנֵיהֶם בְּאֶחָד בְּכֶבּוֹל, וְלָעֲזָה** – הוציאו לעז עליהן **כָּל בני הַמְּדִינָה, וְאָמְרוּ מֵימֵינוּ לֹא רָאִינוּ כָּךְ** ששני אחים רוחצים ביחד, **וְמשום כך נִשְׁמַט הִלֵּל וְיָצָא לַבַּיִת הַחִיצוֹן** של בית המרחץ, כדי לא לרחוץ יחד עם אחיו, **וְלֹא רָצָה הלל לוֹמַר לָהֶן מוּתָּרִין אַתֶּם, לפי שדברים המותרים ויש שנהגו בהם איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם.**

עוד שנינו בברייתא: **יוֹצְאִים** – מותר לצאת לרשות הרבים **בְּקוֹרְדְּקִיסוֹן** [–נעלים רחבות] **בַּשַּׁבָּת**, ולא חוששים שמא ישלפו ויפלו מרגליו ויבוא להעבירם בידיו ארבע אמות ברשות הרבים, **וְאֵין יוֹצְאִין בְּקוֹרְדְּקִיסוֹן בַּשַּׁבָּת בְּבֵירִי** – ובני בירי אין דרכם לצאת בשבת בנעלים רחבות לרשות הרבים, כיון שהם נוהגים בכך איסור. **וּמַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁיָּצְאוּ בְּקוֹרְדְּקִיסוֹן בַּשַּׁבָּת בְּבֵירִי, וְלָעֲזָה עֲלֵיהֶן כל הַמְּדִינָה וְאָמְרוּ מֵימֵינוּ לֹא רָאִינוּ כָּךְ** שיוצאים בקורדקיסון בשבת, **וּשְׁמָטוּם** יהודה והלל מרגליהם, **וְנָתְנוּם לְעַבְדֵיהֶן, וְלֹא רָצוּ לוֹמַר לָהֶן מוּתָּרִין אַתֶּם, לפי שדברים המותרים ויש שנהגו בהם איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם.**

עוד שנינו בברייתא: **וְיוֹשְׁבִין עַל סַפְסָלֵי נְכָרִים בַּשַּׁבָּת** – מותר לישב בשבת על גבי ספסלים שהגוים מוכרים עליהם סחורה, ולא חוששים שיחשדו את היושב עליהם שסוחר בשבת, **וְאֵינָן יוֹשְׁבִין עַל סַפְסָלֵי נְכָרִים בַּשַּׁבָּת בְּעָבְיוֹ** – ובני עבו נוהגים שלא לישב על גבי ספסלי גוים בשבת. **וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁיָּשַׁב עַל גבי סַפְסָלֵי נְכָרִים בַּשַּׁבָּת בְּעָבְיוֹ, וְלָעֲזָה עָלָיו כָּל הַמְּדִינָה, וְאָמְרוּ מֵימֵינוּ לֹא רָאִינוּ כָּךְ** שיושבים על גבי ספסלי גוים בשבת, **נִשְׁמַט** רבן שמעון בן גמליאל מן הספסל וישב **עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְלֹא רָצָה לוֹמַר לָהֶן מוּתָּרִין אַתֶּם, לפי שדברים המותרים ויש שנהגו בהם איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם.**

מבואר בברייתא בכל שלשת המעשים הללו, שגם אנשים שאינם כותים שנהגו איסור בדבר המותר, אין להתיר אותו בפניהם, וקשה מכך על דברי רב חסדא שאמר שכל דין זה אינו אלא בכותים.

מתרצת הגמרא: **בְּנֵי** (**מדינת חים**) [**מְדִינָה**] **נַמֵּי, כֵּיוָן דְּלֹא שָׁכִיחִי רַבָּנָן גַּבַּיְיהוּ כְּכוּתִים דְּמוּ** – אכן רק בכותים אין להתיר מנהגם בפניהם, ובני מדינה גם כן כיון שאין מצויים ביניהם תלמידי חכמים נחשבים לענין זה ככותים, כיון שאינם לומדים ואין זה מקום תורה, ואם ינהגו היתר בפניהם במנהגם יבואו להתיר גם דברים האסורים.

הגמרא חוזרת לדון על המנהגים שהוזכרו בברייתא ומבררת איזה ענייני איסור שייכים באותם מנהגים: **בְּשְׁלָמָא** – זה מובן מדוע נהגו שלא לישב על גבי **סַפְסָלֵי נָכְרִים** בשבת, **מִשּׁוּם דְּמַחֲזֵי כְּמַקַּח וּמְמָכָר** – שיחשדוהו שעושה סחורה בשבת, ובן המנהג שלא לצאת **בְּקוֹרְדְּקִיסוֹן** בשבת, **נַמֵּי** מובן שנהגו כך, משום **דְּיִלְמָא מְשַׁתְּלְפִין וְאָתֵי לְאִיתּוּיֵנְהוּ** – שמא ישלפו מרגליו ויבוא להעבירם בידיו **אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא** – אך המנהג **ששני אחים לא רוֹחֲצִין** כאחד, **מַאי טַעֲמָא לֹא** – איזה חשש איסור יש בדבר. מבארת הגמרא: **כְּדְרַבָּנַיָּא** – טעם האיסור הוא על פי מה ששנינו בברייתא, **עִם הַכֹּל אָדָם רוֹחֵץ** בבית המרחץ, **חוּץ מֵאָבִיו** שאין רוחץ עמו, שמתוך שרואה את אביו ערום, ונזכר שמשם יצא, נותן לבו להרהור עבירה, **וְכן** אינו רוחץ עם **חָמִיו**, שנותן אל לבו שאשתו יצאה ממנו, ויתכן שיבוא להרהור עבירה, **וְכן** אינו רוחץ עם **בַּעַל אִמּוֹ וּבַעַל אֲחוֹתוֹ** שגם בהם יכול לבוא להרהור עבירה, **וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּרחיצה עִם אָבִיו, מִפְּנֵי כְּבוֹד אָבִיו** שמשמש את אביו במרחץ, **וְהוּא הַדִּין לְבַעַל אִמּוֹ** – וכן הדין בבעל אמו שאם צריך לשמשו מותר לרחוץ עמו. מסיימת הגמרא: **וְאָתוּ אֵינָהוּ** [בני כבול], **וְנָזוֹר בְּשָׁנֵי אַחִין** שלא ירחצו כאחד, **מִשּׁוּם** חשש שיבואו לרחוץ עם **בַּעַל אֲחוֹתוֹ.**

הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בענין רחיצה בבית המרחץ עם רבו: **תָּנָא** בברייתא, **תַּלְמִיד לֹא יִרְחַץ עִם רַבּוֹ**, משום שצריך התלמיד להתבייש מכבוד רבו וממוראו, **וְאִם הִיה רַבּוֹ צָרִיךְ לוֹ** שישמשנו בבית המרחץ, **מוּתָּר** לרחוץ עמו, שזהו כבוד רבו.

התורה אסרה לאכול חֵלֶב של בהמות טהורות הקריבות על גבי המזבח, כמו שכתוב (ויקרא ז כג) 'כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ', וכתוב (שם ז כה) 'כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לה' וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ', אך לא אסרה התורה בבהמות הטהורות אלא חלב שכיוצא בו בבהמת קדשים קרב על גבי המזבח בתורת אימורי הקרבנות כמבואר להלן.

באימורי קרבן שלמים נאמר (ויקרא ג ג) 'וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לה' וגו', וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב', דעת רבי ישמעאל במסכת חולין (מט:) שבכלל החלב שעל הקרב יש את חֵלֶב הקיבה, ולכן חֵלֶב הקיבה אסור באכילה, ודעת רבי עקיבא שמותר באכילה, ודרש 'חלב אשר על הקרב' לחלב אחר, אבל חלב שעל הקיבה מותר באכילה. ומבואר בגמרא שלא בכל חלב שעל הקיבה נחלקו התנאים אלא רק ב'חֵלֶב הַיֹּתֶר', והיינו, שהקיבה היא בפופה ועשויה כמין קשת וחלב מונח משני צדדיה, החלב המונח

המשך בעמ' קמח

מצדה החיצוני קרוי 'דאקשתא', חֶלְבָּ הקשת, וחלב זה לשיטת כולם אסור באכילה, והוא בכלל 'חלב אשר על הקרב', והמונח מצדה הפנימי קרוי 'דאייתרא', חֶלְבָּ הַיֶּתֶר [ראה ציור], ובו נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא האם מותר באכילה. וחלוק היה מנהגם של בני ארץ ישראל בחלב זה ממנהג בני בבל, בני ארץ ישראל סברו כרבי עקיבא והתירו את חלב הַיֶּתֶר באכילה, ובני בבל סברו כרבי ישמעאל שאסור לאוכלו.

הגמרא מספרת שרבה בר בר חנה הלך מארץ ישראל לבבל ואכל שם את חֶלְבָּ הַיֶּתֶר: כִּי אֲתָא – כשבא רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה מארץ ישראל לבבל, אָכַל דְּאַיְּתְרָא – אכל את חֶלְבָּ הקיבה שבצידה הפנימי הקרוי חלב הַיֶּתֶר, שנהגו בו בני ארץ ישראל הֵיתֵּר, עָיֵל לְגַבֵּיהּ – נכנסו לפניו רַב עֻיְרָא קָבָא וְרַבָּה בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא, בֵּינַיְיהוּ דַּחֲזִינְהוּ בָּבֵיהּ מֵינַיְיהוּ – מיד כשראה אותם כיסה את אותו חלב מפניהם שלא יראוהו שאוכלו, שהרי בבבל נהגו בו איסור, אֲתוּ וְאָמְרוּ לֵיהּ לְאַבָּיֵי – באו וסיפרו לאביי מה שנהג רבה בר בר חנה, אָמַר לְהוּ אביי, רבה בר בר חנה שַׁוְּונְכוּ כְּכוּתָאֵי – נהג כלפיכם כאילו אתם כותים, שהרי שנינו בברייתא לעיל (נ:) 'דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם', ופירש רב חסדא שהברייתא אסרה רק בכותים.

מקשה הגמרא: וְרַבָּה בַּר בַּר חַנָּה שאכל את חלב הַיֶּתֶר, לֵית לֵיהּ – האם אינו סובר הָא דְּתַנְיָן (לעיל נ.), 'ההולך ממקום למקום נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם, וְחוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם', וכיון שהלך לבבל היה לו לנהוג כמנהגם שלא לאוכלו.

לתירוץ הגמרא יש להקדים כדלהלן. דייני ארץ ישראל היו סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו, והיינו שהדיינים הסמוכים נותנים לחכם הראוי להורות רשות לדון אפילו דיני קנסות, אכן סמיכה זו אינה אלא בארץ ישראל, אבל בחוץ לארץ אי אפשר לסמוך, ולכן דייני ארץ ישראל היו יכולים לדון דיני קנסות, אבל דייני בבל לא יכלו לדון דיני קנסות.

מתרצת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, הָנֵי מִילֵּי – דברים אלו שיש לנהוג כחומרי המקום שהלך לשם אינם אלא כשהלך מֵעיר אחת בְּבָבֶל לְעיר אחרת ובְּבָבֶל, וּמֵעיר אחת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעיר אחרת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שכיון שאין בני עיר אחת כפופים לדייני המקום האחר, אם בן מקום אחד ישנה את מנהגו לעיני בני המקום השני, יש כאן חשש מחלוקת, אֵי נַמִי – וכן באופן נוסף, כשהלך מִבָּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, קל וחומר שלא ישנה ממנהג בני ארץ ישראל מחשש למחלוקת, שהרי בני בבל כפופים לדייני ארץ ישראל, אֲבָל ההולך מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל, לֵא – אין נותנים עליו את חומרי מנהגי בבל, כֵּיוָן דַּאֲנַן כָּיְפִינַן לְהוּ – שכיון שאנו בני בבל כפופים לבני ארץ ישראל, שבארץ ישראל מקדשים חדשים ומעברים את השנים, וכן דייני ארץ ישראל סמוכים הם, ולכן הם יכולים לדון דיני קנסות, ודייני בבל אינם סמוכים, ואינם יכולים לדון דיני קנסות, לכן עֲבָדֵינַן כְּוָותַיְיהוּ – בני ארץ ישראל הבאים לבבל נוהגים כמנהגם שבארץ ישראל, שאין חשש שהדבר יביא למחלוקת, ואינם חייבים לשנות מנהגם.

הגמרא מביאה תירוץ נוסף ליישב את מנהגו של רבה בר בר חנה: רַב אַשֵׁי אָמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא שאף ההולך מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל אסור לו לשנות ממנהג בבל, הָנֵי מִילֵּי – אכן דבר זה שנותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם אינו אלא הֵיכָא דְּאֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר למקומו הראשון, וְרַבָּה בַּר בַּר חַנָּה שאכל את חלב הַיֶּתֶר, דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר לארץ ישראל הָוָה, ולכן לא התחייב לנהוג כמנהג בבל.

הגמרא דנה אם בניו או תלמידיו של רבה בר בר חנה יכולים לסמוך על שמועתו ולאכול את חֶלְבָּ הַיֶּתֶר במקום שנוהגים בו איסור. אומרת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה לְבְרֵיהּ, בְּנִי, אתה לֵא תֹּאכַל את חלב הַיֶּתֶר, לֵא בְּנַנִי – אפילו בפני, וְלֵא שַׁלֵּא בְּנַנִי, ורק אֲנִי שֶׁרְאִיתִי אֶת רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאָכַל את חלב הַיֶּתֶר, כְּדֵי – ראוי הוּא רַבִּי יוֹחָנָן שפסק כן מסברתו ולימודו, לְסָמוֹךְ עָלָיו בין בְּפָנָיו ובין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, אַתָּה שלֹא רָאִיתָ אוֹתוֹ אוכל את חלב הַיֶּתֶר, לֵא תֹּאכַל את חלב הַיֶּתֶר, בֵּין בְּפָנַי בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנַי.

הגמרא להלן (ע"ב) מביאה שרבי עקיבא סובר ש'ספיחים' אסורים באכילה מן התורה לאחר זמן הביעור, ומבואר שם שספיחי כרוב מותרים מן התורה ואינם כשאר ספיחים, ונחלקו תנאים בדעת רבי עקיבא, האם חכמים גזרו איסור גם בספיחי כרוב, או שלא גזרו והם מותרים. כעת מביאה הגמרא שדברי רבה בר בר חנה בענין מחלוקת תנאים זו, סותרים את הוראתו לבנו בחלב הַיֶּתֶר. אומרת הגמרא: וּפְלִינָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ – דברים אלו שאמר רבה בר בר חנה סותרים את הדברים שאמר הוא עצמו, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, פָּח לִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן אֶלְעָזָר, פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אַחַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן רַבִּי יוֹסֵי בֶּן לָקוֹנְיָא לַגִּינָּה,

וְנָטַל רבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא סְפִיחֵי כְּרוּב – עלי כרוב שגדלו בשביעית על קלח הכרוב, והיה זה בשביעית לאחר זמן הביעור, וְאָכַל, וְנָתַן מאותם ספיחים לִי [–לרבי יוחנן בן אלעזר], וְאָמַר לִי, בְּנִי, בְּפָנַי אתה יכול להתיר לעצמך ולְאֶכּוֹל ספיחי כרוב, אך שֶׁלֹּא בְּפָנַי לֹא תֹּאכַל, והסביר רבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא לרבי יוחנן בן אלעזר את ההבדל ביניהם ואמר, אֲנִי שֶׁרָאִיתִי אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי שֶׁאָכַל ספיחי כרוב, בְּדִי – ראוי הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי שפסק כן מסברתו ולימודו, לְסָמוֹךְ עָלָיו בְּפָנַיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנַיו, אַתָּה שלא ראית את רבי שמעון עצמו שאכל, בְּפָנַי אֶכוֹל שֶׁלֹּא בְּפָנַי לֹא תֹּאכַל. מעתה מצינו סתירה בדברי רבה בר בר חנה, שבמה שאמר בשם רבי יוחנן בן אלעזר מתבאר, שאפילו אם ראה מנהג היתר ממי שאינו ראוי להורות בדבר, ולא התיר מתוך לימודו וסברתו, יכול לסמוך עליו בפניו, משום שראה אדם גדול שנהג כן, שהרי רבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא התיר לרבי יוחנן בן אלעזר לאכול בפניו ספיחי כרוב, אפילו שרבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא לא התיר את הדבר מתוך לימודו וסברתו, ואילו רבה בר בר חנה אמר לבנו שלא יסמוך על מנהגו אפילו בפניו כיון שלא התיר מחמת סברתו אלא רק מחמת שראה את רבי יוחנן.

הגמרא מבררת היכן התיר רבי שמעון ספיחי כרוב: מַאי רַבִּי שִׁמְעוֹן – היכן שמענו שרבי שמעון סובר שספיחי כרוב מותרים. מבארת הגמרא: דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל הַסְּפִיחִים – ירקות שגדלו מאליהם בשביעית, אֲסוּרִין באכילה מזמן הביעור ואילך, חוּץ מִסְּפִיחֵי כְּרוּב – עלי כרוב שגדלו על קלח הכרוב בשביעית, והם מותרים משום שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בְּיֶרֶק הַשָּׂדֶה – אין כמו כרוב בשאר ירקות השדה, שאינו כלה לחיה שבשדות כל ימות החורף, וממילא אין לו זמן ביעור, שזמן הביעור בשביעית הוא מתי שכלה המין לחיה שבשדה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל הַסְּפִיחִין אֲסוּרִים, ואפילו ספיחי כרוב.

הגמרא מבארת שמחלוקת זו היא בשיטת רבי עקיבא הסובר שירקות הגדילים מאליהם בשביעית אסורים באכילה מן התורה לאחר הביעור. אומרת הגמרא: וְתַרְוַיְיהוּ – רבי שמעון וחכמים, נחלקו אִלֵּיבָּא [–בשיטתו] דְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּתַנְיָא, לאחר שהתורה מצוה על שביעית הארץ בשנה השביעית נאמר בפסוק (ויקרא כה כ), 'וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת, הֵן לֹא נִזְרָע וְלֹא נֶאֱסוֹף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ' – ואם תשאלו, מהיכן נאכל בשנה השביעית, הרי אסור לזרוע בשנה השביעית, וכן אסור לאסוף אל הבית את פירות האילן, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, למה נאמר ולא נאסוף את תבואתנו, וְכִי [–הרי] מַאַחַר שֶׁאֵין הם זוֹרְעִין, מֵהֵיכָא אוֹסְפִין – מהיכן יהיה להם מה לאסוף, ומדוע הוסיפו בשאלתם שגם לא נאסוף את התבואה, אלא למדנו מִכָּאן לְסִפְיחִין שֶׁהֵן אֲסוּרִין באכילה לאחר זמן הביעור, וכך מתפרש הפסוק, הרי אסור לנו לזרוע, ואפילו הגדילים מאליהם לא נאסוף.

הגמרא מבארת במה נחלקו חכמים ורבי שמעון בדעת רבי עקיבא האם ספיחי כרוב אסורים: בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי – באיזו סברא נחלקו רבי שמעון וחכמים בספיחי כרוב. רַבָּנַן סָבְרִי, גְּזֵרִינַן לאסור מדרבנן, סְפִיחֵי כְּרוּב שגדלו בשביעית, אִטּוּ [–משום] שְׁאָר סְפִיחֵי דְּעָלְמָא שהם אסורים באכילה מן התורה לאחר זמן הביעור, ואפילו שאין ביעור לכרוב, שהרי הוא מתקיים כל ימות הגשמים, גזרו חכמים לאסור את ספיחיו, שאם לא כן יאמרו שטעם היתרם הוא משום שאין בספיחים איסור שביעית, ויבואו להתיר גם את שאר ספיחי הירקות לאחר הביעור, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר, לֹא גָּזְרִינַן סְפִיחֵי כְּרוּב אִטּוּ סְפִיחֵי דְּעָלְמָא.

שנינו במשנה: הַהוֹלֵךְ מָמָקוֹם וכו' שעושים מלאכה בערבי פסחים עד חצות למקום שאין עושים, או ממקום שאין עושים למקום שעושים, נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם, ושנינו במשנה הלכה נוספת, שלא ישנה אדם ממנהג המקום מפני המחלוקת. שואלת הגמרא: בְּשְׁלָמָא – מה ששנינו שלא ישנה אדם מפני המחלוקת, זה מובן רק עם מה ששנינו שֶׁהַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, לְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם ולא יעשה מלאכה, וְזהו משום שאֵל יְשַׁנֶּה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת, וְלכן גם הוא לֹא לְיַעֲבִיד מלאכה, אֶלָּא – אבל איך הדבר מתיישב על האופן ששנינו, ההולך מִמָּקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין, ששנינו על כך 'אֵל יְשַׁנֶּה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת' וְנַעֲבִיד – ויעשה מלאכה, הָא אָמְרַת ברישא, 'נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם וְחוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם' ואסור הוא בעשיית מלאכה משום חומרי מקום שיצא משם.

משיבה הגמרא: אָמַר אַבַּיֵי, אַרִישָׁא – אכן מה ששנינו 'ואל ישנה אדם מפני המחלוקת', זהו טעם רק על הרישא, דהיינו ההולך ממקום שעושים מלאכה למקום שאין עושים, אפילו שמעיקר הדין הוא מותר בעשיית מלאכה, לא יעשה מלאכה מפני המחלוקת, אבל בסיפא שהולך ממקום שאין עושים מלאכה למקום שעושים, נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה מלאכה, אפילו שהוא נותן בכך מקום למחלוקת, כיון שמעיקר הדין אסור הוא בעשיית מלאכה.

עוד משיבה הגמרא: רָבָא אָמַר, לְעוֹלָם – אכן מה ששנינו שלא ישנה מפני המחלוקת מתפרש אֲפִילָּא, ששנינו בה ההולך ממקום שאין עושים מלאכה למקום שעושים, נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה מלאכה, וְהָכִי קָאָמַר – וכך כוונת המשנה, מדוע אכן יש לו לשנות ממנהג המקום ולא לעשות מלאכה, זהו משום שאֵין בָּזוֹ שאינו עושה מלאכה, מִפְּנֵי שֶׁינּוּי הַמביא מַחֲלוֹקֶת, ולכן יכול לשנות ממנהג מקומו, והטעם שבאופן זה לא יביא הדבר למחלוקת הוא, דמַאי קָא אָמְרַת, הָרוֹאֶה אוֹמֵר מְלָאכָה אֲסוּרָה – מה תאמר, שהרואהו שאינו עושה מלאכה יאמר שהוא חולק עלינו וסובר שאסור לעשות מלאכה, לא יאמר כן, אלא מֵימַר אָמְרִי שמה שאינו עושה מלאכה זהו משום שלא נזדמנה לו מלאכה ולא משום שנוהג שלא לעשות מלאכה, שהרי בכל ימות השנה בַּמֶּה בַּטָּלְנֵי הָווּ בְּשׁוּקָא – כמה בטלנים יש בשוק, ואפילו באותו מקום עצמו שאינם עושים מלאכה.

בזמן שהיו מקדשים את החודש על פי הראייה היו שלוחי בית דין יוצאים ומודיעים מתי קידשו את החודש כדי שידעו מתי חלים ימים טובים, אך במקומות הרחוקים שלא היו מגיעים לשם שלוחי בית דין קודם יום טוב, היו נוהגים קדושת יום טוב בשני ימים מספק. מבררת הגמרא מה הדין באופן שהולך ממקום שהיו שלוחי בית דין מגיעים אליו למקום שלא היו שלוחי בית דין מגיעים אליו, האם גם מחוץ למקום היישוב צריך הוא לנהוג כמנהג אותו מקום שנוהגים קדושת יום טוב בשני ימים מספק.

מבררת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רַב סַפְרָא לְרַבִּי אַבָּא, בְּגוֹן אֲנַן דְּיָרֵעְנַן בְּקַבְיָא דְּיַרְחָא – הרי הדין הוא באנשים כמונו הגרים במקום ששלוחי בית דין באים להודיע באיזה יום קידשו את החודש, שמותר להם לעשות מלאכות ביום טוב שני,